

# T O L D A L É K

a' Magyar Kurír 8-dik Darabjához.

Nro 1.

Néhai Telintetes Nemes és Nztes Jakabfalvai Jakabfalvay Ersébeth Ifjú Aszszonynak, Tekintetes Nemes és Vitézlő Sz. Szepessy István Úr' több Tekintetes Nemes Vármegyék' Elő-Kelő Tábla Bírája' igen kedves Elete Párjának Hamvai után írta Kupán 1827-dik esztendő Oktober Hava 26-dikán  
A r a n y J ó ' s e f . F . H . ' s T á b l a B í r ó .

Éltem' bimbójára hájolt a' Ki-kelet!  
Hogy a' Nyárba léptem, — ott értem a'  
Telet.

Im' Ró'sáim Idő előtt el hűltanak:  
Jó Férfjemnek ezek Bánatot hoztanak.  
A' szánni nem tudó Halál forró szele  
Reám fűtt, és leg szebb nyiltomba  
le szele.

Le! de — által plántált a' Fő Kertész keze.  
Szepessy nek egy NE — felejt-  
nek nevezte.

A' Debreczeni Magyar Kalendáriom esmertetésére egy  
két szó.

Ez a' Kalendáriom magára vonta kezdetében mindjárt az ahoz értők figyelmét, mert napkelet felől támadván, annak Kiadója hamar észre vette, hogy már még a' Kalendáriomokra nézve is virradni kezd, 's ennél fogva abból az időprófétálást kihagyta, gondolván, hogy annak tsak addig lehetett valami haszna, míg az emberek a' setélben tapogattak, hitelessége pedig addig, míg a' Kalendáriomok, a' régi Lötseinek formájára, hét Országra szólottak. Akkor néhez is volt hibázni, mert ha villámást menydörgést mondott az p. o. Jun. 29-dikére; a' hét Ország közzül valahol mégis tsak lehetett égi háború, 's igaza volt: de már ma, az elszaporodott Ka-

lendáriomok hét Vármegyére is alig szólnak, kivált ha időprófétálás nintsen benne. — Ezen hijánosságnak látszó fogyatkozást ugyan, a' Debreczeni Kalendáriom Kiadója, bőven kipótolja; mert a' Kal. Sároglyáját, a' helyett hogy abba, a' szokás szerént, holmi már mindenünnen kikopott anekdotákat szedne fel, olyan hasznos és egyszersmind múltattató Előadásokkal rakja meg, mellyeket akárki gyönyörködve olvashat, 's a' mellyek méltóvá teszik azt, — minckutánna idejét Szilveszter napig betsülettel kiszolgáltá, — a' hasznos és gyönyörködtető könyvek sorába bétenni.

Mennyiben van e' részben igazságunk, szöjjön maga az ezen 1828-dik esztendőre kiadatott Debreczeni Kalendáriom, mellynek saroglyájából mi is, Újságunk hátulsó baljára a' következőket veszszük fel; félve ugyan, ne hogy némellyek, ezeket olvasván, így kiáltanak fel: hiszen ennek a' Kurírnak a' baljában is több van most, mint máskor néha a' kotsijában! — Hijába; nagy szükiben vagyunk mostanság az újságnak!

Ezen tzím alatt: Esmerk d'és az Égi testekkel, igen szép és világos Előadását annak Szerzője (\*) ezen végzi:

„Természetesebb kérdés az, hogy ha tsakugyan el kell hinni, hogy a' Nap 20 millió mértföldre is van hozzánk, képtelen nagyinak kell annak lenni, minthogy minden felé annyi meleget és világosságot szolgáltathat; azomban nagyobbnak látszik a' Hóldnál, pedig a' Hóld 48,000 a' Nap pedig 20 millió mértföldre van

\*) a' kire mi, ha a' versek alatt F. M. nem lett volna is, azonnal ráesmertünk, hogy az, a' Magyar Fűvészt Könyv egyik Kiadója 's az esmeretes Ludas Matyi Írója.

léve, és így 40 ezerszer távolabb lévén, annyi ezerszer is nagyobbak kellene tehát neki lenni a' Hóldnál."

„Valósággal nagy is az! felette igen nagy! olyan nagy, hogy minden közönséges képzeletet feljül halad! Képzeljük a' Nap golyóbisát belül üresnek; képzeljük annak kellő közepére a' föld golyóbisát, és hozzá a' Hóldat két annyi távolságra, mint a' mennyire most van, mégis megforoghatna a' Nap üregében a' föld körül, úgy, hogy az oldalát sehol se korholná. Ha pedig valaki még ennél nyilvánabb kívánja tudni, hogy mekkora legyen a' Nap golyóbisa a' mi földünkhez képest, válaszszon 56 egyenlő nagyságú réz krajtzárt; nézzen ki a' Ház közepén, vagy akárhol, olyan egyenes tágashelyet, mellynek széle hossza 2 közönséges lépésnyi legyen; ennek a' helynek közepe tájáról húzzon egyenes szálát a' széle felé, krétával, szénnel, vagy akármi jegyző eszközzel; rakja le arra sorjába az 56 krajtzárt, úgy hogy mindenik egymást érje; ekkor vegye fel a' hely közepe táján letett első krajtzárt; szúrjon a' helye közepére egy szeget;

kössön ahhoz olyan hosszú tűzérnát vagy madzagot, mellynek másik vége, ha még ahhoz egy krétát, üszköt, vagy szeget köt, a' végső krajtzár külső széléhez érjen; most már firkáljon azzal az 56 krajtzárnyi hosszú madzaggal, húzósan tartva, köröskörül egész karikát; képzelje azt a' nagy karikát Napnak, egy krajtzárt pedig a' mi Földünknek: mert éppen akkorák egymáshoz képest, ha t. i. mindeniknek golyóbisát derekán keresztül vágva gondoljuk."

„Hogy lehessen pedig ezt az egész mesterséget krajtzár helyett új ezüst garassal, vagy egyenlő kis pitykékkel, és az 56 helyett kevesebb darabokkal is kirakni, az kinek kinek ügyességétől függ: mindazáltal Váltó krajtzárt venni fel azért rendesebb, mivel azon a' hasonlatosságot még tovább lehet folytatni: ugyan is, ha olyan egy Váltó krajtzárt veszünk a' Föld kerekességekének, mellyen két fejű Sas van, azon Európát annyinak képzelheljük, mint a' Sasnak egyik egyik feje körül lévő karikát, és abban édes Magyar Hazánkat annyinak, mint a' kétfejű Sasnak szemefényét."

Hogy forog-e földünk? azt kérdeni már ma nem illik.

Azt inkább illik kérdeni: merre forog?

Ennekelőtte kik azt tsak előre forogni gyaníták,

Most azt vallják, hogy visszafelé tsavarog.

Még úgy lenne bajos, ha megállana, még pedig éppen

Egy szemfényt vesztő éjtszaka állána meg:

Minthogy az ész valtsága pokol; 's örök élte tsak ott van,

Hol neki mennyei fény tiszta világa ragyog.

### P e r s i a i B ö l t s C h á n .

Egy bölt Persa Fejedlem ollykor ollykor magában  
Mélyen szokott gondolkodni kerte nyílt ablakában,

Egykor illyen állapotban töltvén el egész napot,

Naplement tájban magához rendeli a' Fő Papot.

Világosítást kívánok, úgymond, némelly Isteni

Titkok felől, a' mellyeket nem tudok megfejtteni.

A' Fő Pap magát előtte illendően meghajtotta,

A' Szultán pedig elkezdett beszédét így folytatta:

- Szul. Igaz-é a' mit Istenről mond az ő Próféája,  
 Hogy ő tsak a' jót szereti, és a' gonoszt útálja?
- Fő P. Az ő Szentsége kútfeje ezen nagy igazságnak;  
 Ó hozza még árnyéka se férhet a' hamisságnak.
- Sz. Igaz-é, hogy a' mi Hitünk sorsosit tartja jóknak,  
 A' kik velünk ellenkeznek, azokat gonoszoknak?
- F. Úgy van! valakik nem hisznek az Ó Próféájába,  
 Nem mehetnek bé Mennyei szép Paraditsomába.
- Sz. Hát az igaz-é, hogy olly nagy hatalmú akarátja,  
 Hogy mind azt, valami Néki nem tetszik, elronthatja?
- F. Óh Felséges Szultán! ezek mind ollyan igazságok,  
 Mellyekről a' Menny, Föld, Tenger, örökös bizonyságok.
- Sz. Jól van! hogyha tehát a' mit akar, azt megteheti;  
 A' hitetleneket pedig, mint mondád, nem szereti:  
 Miért nem törli el őket? ezen nehézségemet  
 Fejtsd meg; de vigyázz, meg ne tsalj, meg ne bántsd Istenemet.
- F. Hogy e' fontos kérdésedre nyomoson felelhessenek,  
 Engedd meg, Uram! hogy Töled én is egygyet kérdehessek.
- Sz. Halljam! F. Az ott ékeskedő virágok seregében  
 Mellyiknek van elsősége Felséged tetszésében?
- Sz. Annak, melly amott pompázik deli méltóságában,  
 Nagy meglepésem van színében és szagában,
- F. Mit felelné rá Felséged, ha kérdené valaki, *ary Cluj*  
 Hogy a' többit átaljában miért nem hanyatja ki?
- Sz. E' nevelséges kérdésre a' volna feleletem:  
 Azért, mert a' kedves mellett a' többit is szeretem;  
 És mi adna elsőséget kellemetességének,  
 Ha körülte vetélkedő szépségek nem lennének?
- F. Így tehát maga Felséged megfelelt én helyettem,  
 Mivel a' Mindenhatóról én is azt felelhetem:  
 Ó azokat kedvelli, kik Vallásunkat követik,  
 De a' többit is irgalmas szemei szenvedhetik;  
 Sőt azokat tsak azért is meghagyja böltességé,  
 Hogy köztök jobban kitessék Vallásunk ditsősége.
- Sz. Úgy van-é az, a' mint szóllasz? Isten jámbor szolgája!
- F. Úgy van, Uram! töle hozta szentséges Próféája.
- Sz. Parantsolom tehát menten fő Törvénynek íródjék:  
 Minden Vallás Országomban tiszteletbe' tartódjék.

A z É l e t Ö r ö m e i.

Bóldog ki fákat ültet; őlt,  
 Ifjú legény korában,  
 Osztán azokra gondja vólt,  
 Hogy nőjjenek bujábban,  
 Hernyó, bogár ne bántsa,  
 Nyúl, ketske meg ne hántsa.

Kivált ha nem róvják' azért  
 Hogy a' kéménnye füstöl,  
 Dézmát nem ad, se taxa bért,  
 Nem tarthat a' betsústól,  
 Nem korhelyes, se kényes,  
 Be bóldog egy legény ez.

A' melly leányzó nem hever  
Virága szép korában,  
De sütni, főzni, varni szer,  
'S nem módiz a' ruhában,  
Vídám, eszes, serény, jó,  
Be bóldog egy leányzó.

Midőn az ilyen bóldogok  
Egymás eránt hevülnek,  
Azon az égick magok  
Előre már örülnek,  
Látván, hogy a' teremtés  
Itt is lehet szerentsés.

Tisztán verő jó szíveket  
Egymással egygyesítik,  
Szeplőtelen hüsegeket  
Áldással ékesítik.  
Úgy-e bizony? hogy e' már  
Valóba bóldog egy pár.

Ők a' világi terheket  
Fogódzva hordozgatják,  
A' homlokukon gyűlt tseppet  
Tsótkkal leszároogatják;  
Gyűl a' gyerek, de nő is;  
Gyűl a' segítő is.

Már a' fiú az ölyvöket  
Riasztja a' tsibektől,  
Tsergetve a' gyümölcstöket  
Megörzi a' verébtől;  
A' fára már fel is mász,  
Annyának ért epert ráz.

A' kis leány már enni hint  
A' tyúknak és rutzának,  
De tsak hamar bé bé tekint,  
'S nagyot visit annyának:  
Jöjjön ki! a' kakassa  
A' tyúkot eltapossa.

Minden nemű szükségeket  
A' szorgalom beszerzi,  
Rakásra gyűlt élelmeket  
A' gondos ész megörzi,  
Szintúgy dologho' nyúlnak  
A' gyermekek, 's tanúlnak.

A' jó Szülői nyomdokon  
Hogy ékesen nyitának,  
A' jól nevelt leányokon  
Minden szemek kapának.  
Elhordta a' szerentse,  
Már mindenik menyetske.

Három Fijok künött; eme  
Törvény tudó, ama Pap,  
Egynék vitézi érdeme  
Véres jutalmakon kap.  
Tsak egy maradt a' háznál  
Az ősi gazdaságnál.

Jó kis segítő is került  
Menyül a' jó anyának,  
Hordozni a' nagyobbra gyűlt  
Terhét a' ház bajának;  
Gondos, serény, eszes, jó,  
Napához úgy hasonló.

Gyakorta a' két öszve űlt  
Szépen megért öregnek  
Körüllte már, a' kertbe gyűlt  
Másod rajok tsevegnek.  
Egygyik tsapat tztízázik,  
Egy bához, egy tztotzózik.

Némely'k após tzombjára ül,  
Némely'k alatta bújkál,  
Kis lány kereng anyós körül,  
Egy a' fején babirkál.  
Így múltat ollykor ollykor  
A' kétszeres gyerek kor.

Egy kis legény a' fára mász,  
Keres gymölcst puháját,  
Vagy elterült ponyvára ráz,  
'S megrakva inge alját,  
Hogy kedvetek találja,  
A' véneket kínálja.

Héj! mond após, midőn kezem  
E' fákat óltogatta,  
Egy vén dudás, emlékezem  
Bíz' erre, mondogatta:  
Hogy bóldog a' ki fába  
Ólt kis legény korába. (F. M.)